

Zaolzie. Górnicze dziedzictwo regionu na konferencji naukowej

Data publikacji: 15.12.2024 10:00

W czwartek 5 grudnia w Centrum Polskim Kongresu Polaków w RC w Czeskim Cieszynie odbyła się konferencja naukowa poświęcona polskim śladom w dziedzictwie górniczym Karwiny i okolic. Wydarzenie, zorganizowane przez Stowarzyszenie „Olza Pro” w ramach projektu regrantingowego Fundacji Volens, finansowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP w konkursie „Polonia i Polacy za Granicą 2024”, zgromadziło liczne grono uczestników, w tym wielu przedstawicieli braci górniczej.

Zaolzie. W Centrum Polskim Kongresu Polaków w RC w Czeskim Cieszynie odbyła się konferencja naukowa poświęcona polskim śladom w dziedzictwie górniczym Karwiny i okolic. mat.pras.OX.PL

Historia rozwoju miast górniczych

Pierwszy wykład wygłosił prof. Tadeusz Siwek, omawiając rozwój miast górniczych regionu – Ostrawy, Karwiny, Hawierzowa i Orłowej – w kontekście historycznym. Przypomniał, że odkrycie węgla w 1770 roku w Polskiej Ostrawie przez kowala Keltičkę oraz poszukiwania węgla w Karwinie, podjęte w 1776 roku przez hrabiego Larisha, zapoczątkowały rewolucję przemysłową na tym terenie. Rozwój przyspieszył wraz z budową Kolei Północnej Cesarza Ferdynanda w 1847 roku oraz Kolei Koszycko-Bogumińskiej w 1869 roku.

Profesor omówił dynamiczny rozwój demograficzny miast górniczych, wskazując, że proces ten był efektem migracji, wysokich pensji w przemyśle oraz przyrostu naturalnego. Podkreślił jednak, że wiele z tych miast doświadczyło w późniejszych latach procesu „kurczenia się”, co oznaczało utratę ludności i zmiany strukturalne wynikające z transformacji gospodarczej. Przykładem jest Karwina, która od 1978 roku straciła 39% mieszkańców.

Tragiczne katastrofy górnicze

Stanisław Kołek przypomniał o największych katastrofach górniczych w regionie, opierając się na książce Romana Makariusza. Omówił wydarzenia z kopalni „Franciszek”, „Jan”, „Głęboki”, „Hohenegger”, „Nowy Szyb” w Łazach oraz „Gabriela”. Najtragiczniejsza katastrofa miała miejsce 14 czerwca 1894 roku, gdy eksplozje w kopalniach „Franciszek” i „Jan” pochłonęły życie 235 osób. Tragedia ta przyczyniła się do wprowadzenia nowych przepisów dotyczących bezpieczeństwa w kopalniach oraz rozwoju sprzętu ratunkowego.

Kołek wspominał również o trwających pracach restauracyjnych pomnika w Karwinie-Kopalniach, gdzie spoczywają ofiary katastrof górniczych.

Duchy górników i spirytyzm

Historyk Józef Szymeczek skupił się na wpływie katastrof górniczych na życie duchowe rodzin górniczych. Przedstawił rozwój spirytyzmu, który zyskał na popularności po tragicznych wydarzeniach w kopalniach. Przytoczył artykuł z „Gwiazdki Cieszyńskiej” z 1903 roku, w którym opisano nieudany seans spirytystyczny w Łazach. Medium przywołało ducha ojca sztygara, który jednak w rzeczywistości był jeszcze żywy, co zakończyło seans.

Kolonie górnicze – miasteczka w miniaturze

Radim Kračik przedstawił rozwój kolonii górniczych na podstawie archiwalnych map Karwiny. Omówił typy domów, układ urbanistyczny oraz zmiany, jakie zachodziły w strukturze tych osad. Zaznaczył, że właściciele kopalń już przed I wojną światową zdawali sobie sprawę, że zdrowie i zadowolenie pracowników wpływają na wydajność ich pracy. W efekcie kolonie górnicze stały się małymi miasteczkami z własną infrastrukturą, taką jak szkoły czy placówki medyczne. Przykładem takiej kolonii była Karwina-Nowy Jork, choć jej rozbudowę przerwała I wojna światowa.

Konferencja ukazała złożoność dziedzictwa górniczego regionu oraz wpływ tego przemysłu na rozwój miast, życie codzienne i duchowe lokalnej społeczności. Wydarzenie pozwoliło także na refleksję nad przyszłością miast górniczych w obliczu zmieniających się warunków ekonomicznych.